

Слово до Могилянців

1992-1993 н. р.

Ми живемо у важкій, але все-таки прекрасній час. Рухнулася остання в світі імперія. Україна, всупереч не раз висловлюваним невтішним для неї прогнозам, постає з попелу століть новою могутньою європейською потугою. І нині, мабуть, як ніколи раніше, вона потребує молодих високоосвічених, енергійних людей. Саме ви є тими, хто підніме з руїн нашу державу.

Вітаю вас у стінах відновленої Києво-Могилянської академії і сподіваюся, що ваша дерзновенність, здібності, жага знань допоможуть вам повною мірою розкрити свій талант.

Наш принцип - насамперед людина. Я глибоко переконаний, що, тільки самореалізувавшись як особистість, кожен з вас принесе користь своєму народові.

Отже - перед вами шлях до храму науки. А здолати його - це великою мірою означає пізнати себе, свою внутрішню потенцію.

У добру путь!

1993-1994 н. р.

Уже минув цілий навчальний рік у відродженій Києво-Могилянській академії. Був він нелегким, сповненим тяжкої праці як професорсько-викладацького і адміністративного складу нашого Університету, так і перших студентів.

Усе доводилося робити зі свіжими акцентами - запроваджувати нові програми й незвичні підходи до навчального процесу; налагоджувати якісно відмінні, порівняно з усталеними, стосунки між професурою і студентством: укладати відповідальні угоди із зарубіжними університетами; представляти УКМА на міжнародних конференціях, колоквиумах та семінарах; радіти скромним успіхам і виправляти власні помилки; набувати досвіду в започаткуванні нових ініціатив і т. д. і т. ін. ...

За цей рік ми не раз відчували вдячність за підтримку з боку справжніх друзів. І застигали у подиві від вульгарної недоброчливості опонентів. Дехто зловтішно пророкував нам загибель від інфляції, а наші студенти, немов у насмішку над ним, випустили власні гроші («funny-topeu»). Хтось показував пальцем у бік тоді ще справді невеликої бібліотеки - мовляв, як же вони вчитимуться?

А за рік ми вже нараховуємо в своїх фондах понад 100 тисяч томів, причому багато чого з цієї літератури не мають інші книгозбірні України. Деякі ректори, засліплені непрофесійною ревністю, грізним тоном попереджали, що ми не залучимо високопідготовлених викладачів.

А тим часом з інших вузів видатні вчені й педагоги переходили до нас; повірили в серйозність наших намірів і дванадцять зарубіжних професорів, які протягом року прочитали у нас різні курси. Нам дорікали, ніби ми «китайським муром» відгороджуємося від досвіду нашої вищої школи, а ми просто намагалися поєднати його з кращими зарубіжними здобутками.

Не ознайомившись із нашими навчальними планами та програмами, недоброчливці апіорі оголошували їх недоскональними, хоча на нараді експертів ЮНЕСКО, до речі, першій такого роду в практиці цієї організації, вони в цілому дістали високу оцінку спеціалістів. Комусь із «учорашніх» навіть спало на думку звинуватити нас ледь не в українофобстві, проте серйозні люди і в Україні, і за кордоном сприймають нашу діяльність як знак відродження духовності українського народу.

Це зовсім не означає, що у нас бракує проблем, прорахунків. поразок.

Вони є. І ми їх постійно аналізуємо, шукаємо продуктивні шляхи їх розв'язання та подолання.

Вітаючи нових студентів у стінах Університету «Кієво-Могилянська академія», я запрошую всіх включитися в процес відродження нашої славетної alma mater.

1994-1995 н. р.

Університет «Кієво-Могилянська академія» вступає в третій рік свого життя вже у статусі Національного вищого навчального закладу, наданому йому Указом Президента України. Процес нашого становлення непростий, але й плідний, багатий на пошуки, впровадження в життя оригінальних освітніх концепцій, на нові контакти з колегами із багатьох університетів світу.

Протягом першого навчального року ми дістали певне міжнародне визнання, коли нарада експертів ЮНЕСКО високо оцінила наш підхід до створення експериментальної на Україні освітньої структури. Протягом другого навчального року ми дістали державну оцінку - тепер Університет ліцензований Міжгалузевою республіканською акредитаційною комісією при Міністерстві освіти України за четвертим рівнем акредитації.

Уже близько семисот спудеїв цього навчального року вчитимуться в НаУКМА, десятки з них проходять стажування в університетах різних країн.

Сьогодні ми виходимо на новий рівень у своїй діяльності - завершується робота над створенням кількох магістерських та докторських програм. З наступного навчального року відкриємо магістерські програми з економіки, літератури, історії, соціології. В НаУКМА розпочав діяльність Центр правничих студій, і за рік ми плануємо прийняти перших студентів-юристів до магістеріуму.

До Кієво-Могилянських колегіумів, як новаторських середніх навчальних закладів під опікою НаУКМА, приєднався Острозький колегіум як майбутній вищий навчальний заклад. У цьому році на його базі працюватиме наше підготовче відділення.

Нарешті ми зводимо власний гуртожиток, і всі студенти житимуть разом і в пристойних умовах.

Багато проблем стоїть перед усіма нами - ми творимо новий навчальний заклад, і від кожного залежить, які підвалини будуть закладені в його основу. Розуміймо нашу спільну відповідальність! Я зичу всього найкращого новим спудеям, які сьогодні прийшли до нашої alma mater, і сподіваюся, що вони активно включаться в процес відродження нашої славетної Академії.

1995-1996 н. р.

Кожен рік у нашому університеті неповторний, не подібний один до одного. Це зрозуміло, бо триває відродження Києво-Могилянської академії і, водночас, становлення нового університету. Минулий навчальний рік залишиться в нашій історії як такий, коли з'явилися перші шість випускників Національного університету «Києво-Могилянська академія». Звичайно, незабаром кількість їх стрімко збільшуватиметься. Але ці шестеро назавжди залишаться першими. Й тому я хочу назвати їхні імена: Сергій Горін, Юрій Завгородній, Сергій Капранов, Олена Левченко, Надія Мірошниченко і Артем Рудик. Я впевнений, що Асоціація випускників, започаткована ними, зробить у майбутньому вагомий внесок у розбудову нашого університету.

Минулого року повністю, в усіх деталях завершено розробку наших бакалаврських програм і в загальних рисах схвалено Вченою радою принципи побудови магістеріуму, який впроваджується в НаУКМА з 1996/97 навчального року. А вже нині, з вересня місяця, відкривається магістерська програма в нашій Школі соціальної роботи. Рішенням Колегії Міністерства освіти України дозволено відкрити аспірантуру в НаУКМА. В університеті почав працювати департамент комп'ютерних технологій, який готуватиме фахівців у цій галузі. Ведеться інтенсивна робота зі створення факультету правничих наук, що почне функціонувати з 1996/97 навчального року.

Багато зусиль, незважаючи на вкрай складну фінансову та економічну ситуацію в країні, ми докладаємо для створення відповідної матеріально-технічної та побутової бази нашого університету.

Ясна річ, рік за роком перед нами всіма, співробітниками і спудеями НаУКМА, постають нові й дедалі складніші проблеми. Нам слід послідовно й неухильно підвищувати вимоги до навчальних планів і програм, підносити рівень викладання, набагато активніше залучати спудеїв до науково-дослідницької роботи. Усе це ми зробимо, коли будемо разом працювати з усвідомленням, що наш університет справді є творчим об'єднанням співробітників і спудеїв, і наша діяльність, ґрунтуючись на засадах гуманізму й просвітництва, спрямована на розвиток особистості як найвищої загальнолюдської цінності. До такої праці я вас усіх і закликаю.

1996-1997 н. р.

Хоча кожен без винятку навчальний рік у Національному університеті «Кієво-Могилянська академія» не схожий на жоден із попередніх, рік 1996/97 - абсолютно специфічний. Саме в ньому поряд із уже звичним бакалавратом впроваджуються магістерські й докторські програми.

Після довготривалої підготовчої роботи відкрито факультет правничих наук. З'явився прообраз майбутнього медичного факультету в магістерській програмі управління охороною здоров'я, а його повнокровне формування планується до 2003 року. Відкрито також програми підготовки спеціалістів з біології, фізики та бізнесу. Нарешті - цей рік ми вперше зустрічаємо без присутності морських політруків. Чотирирічне протистояння з колишнім військово-морським політичним училищем завершилося перемогою НаУКМА. Тепер лише ідеологічно-бездарна мозаїка на фронтоні Новоакадемічного корпусу нагадуватиме, як паплюжилась ця священна земля нашого народу протягом майже восьми десятиліть. Ми залишаємо цей кіч тоталітарно-комуністичної ночі як пересторогу самим собі і нашим нащадкам - будьмо мудрими, щоб не повторилося це безпросвіття.

Перед нами стоять дуже складні завдання не тільки в академічній площині, тобто у сфері вдосконалення наших навчальних планів, наукових програм і т. ін., а й у розбудові всіх інфраструктур, необхідних для нормального функціонування університету.

Потрібно якомога швидше розпочати і завершити ремонт другого кварталу нашого університетського містечка, куди буде перенесено багато структур НаУКМА. В непростих економічних обставинах сьогодення життя ми й надалі робитимемо все, щоб спудеї НаУКМА мали сучасну високопрофесійну освіту й широкий гуманітарний світогляд, щоб вони ставали справжніми патріотами України і провідниками нації.

А сьогодні кожному, хто вступає до нашої альма-матер, я бажаю натхнення, твердості духу, впертості при досягненні поставленої перед собою мети, успіхів і везіння.

1997-1998 н. р.

Ось і сталося те, про що мріялося шість літ тому, - з 1997/98 академічного року НаУКМА функціонує як університет, де в повному обсязі впроваджено всі програми - бакалаврські, магістерські й докторські. І хоча ми вже маємо близько чотирьох сотень випускників, справжній випуск, тобто випуск магістрів, котрі підготовлені за шість років безпосередньо в НаУКМА, відбудеться в день другої річниці Української Конституції, 28 червня 1998 року.

Перші наші спудей, з котрими ми 24 серпня 1992 року відновлювали Академію після 175-річного небуття, дістають у ній повну вищу освіту. І ми, адміністрація та професорсько-викладацький склад НаУКМА, щасливі, що багато з них уже нині виявили себе як активні, неординарні особистості.

Звертаюся до вас, дорогі первістки. Ми разом пройшли цей початковий, найскладніший відтинок дороги у майбуття нашої відродженої alma mater. Ми разом відновлювали традиції давньої Києво-Могилянської академії і намагалися творити новітні її риси. Багато що нам вдалося, десь ми зазнавали поразок і тоді шукали інших підходів та способів досягнення мети. Ми змінювалися разом, але впевнений, що одне залишилося в нас незмінним точно - любов до України. Йдіть упевнено в широкий світ, хай зорі віщують вам щасливу долю й плідну успішну діяльність. Як же станеться кому тяжко на буттєвій ниві, не вагаючись зазирніть до своєї Академії, щоб набратися там сили й снаги. А ще бажаю і вам, і нам, аби через усе життя ми відчували, що таки час плінний, а Києво-Могилянська академія - вічна.

Звертаюся і до вас, тих, хто цього року вперше переступає поріг нашої alma mater як спудей. Ви здолали важкий рубіж, завоювавши право навчатися в НаУКМА, - адже конкурс до нашого закладу освіти був найвищим в Україні. Однак це лише перший крок, попереду ще багато складної і тяжкої роботи. Шануйте традиції, які у нас склалися, вчіться натхненно й наполегливо, включайтеся активно в академічне життя, ставте перед собою складні цілі, - й тоді до вас теж прийде усвідомлення, що час плінний, а Києво-Могилянська академія - вічна.

1998-1999 н. р.

Звичайно, тоді, шість років тому, в це широко вірилося.

...Але з відчуттями, сумірно-протилежними тим, які має десятилітня дитина: їй ще віриться в казку, проте дедалі невідхильніше приходить розуміння, що все-таки це вигадка. Нам так само вірилося в казку, проте дедалі суворішою ставала вимога довести, що це не вигадка. А коли прийшли перші студенти, то вже й велика відповідальність за долю людей, котрі повірили нам, повірили у відродження Києво-Могилянської академії, лягла на плечі нашого тоді невеликого колективу однодумців.

Сьогодні більшості тих студентів уже немає в стінах Національного університету «Києво-Могилянська академія» - 28 червня 1998 року вони одержали дипломи магістрів, першими завершивши повний освітній цикл нашого навчального закладу. Але лишаються принципи, які ми закладали разом - співробітники і спудеї НаУКМА, - і в організації навчального процесу, і в студентському самоврядуванні, і загалом у житті університету. Серед них — максимальна реалізація особистісних потенцій кожного студента, вільне творче навчання, заохочення будь-яких плідних ініціатив, спрямованість на державотворення як наскрізна ідея НаУКМА та інші.

Ми віримо, що нові й нові покоління спудеїв нашої відродженої славетної alma mater розвиватимуть ці принципи, перетворюючи їх на тривкі традиції.

Попереду новий навчальний рік, попереду у вас ціле життя. І пам'ятайте, що в долі кожної людини не буває чернеток - все пишеться на чистовик і один раз. Отож бажаємо вам успіхів, натхнення й наполегливості в досягненні високих цілей, які ви поставили перед собою, пов'язавши свою долю з Києво-Могилянською академією.

1999-2000 н. р.

Восьмий раз переступають поріг відродженої Києво-Могилянської академії першокурсники. Звичайно, у кожного великі задуми, мрії. І ми протягом усього вашого навчання допомагатимемо цим задумам здійснитися, мріям збутися. Головне - ставити перед собою високі цілі, намагатись якомога повніше реалізувати свої здібності. Й тоді прийде не просто успіх, а й величезне вдоволення від справи свого життя.

Сьогодні Україна перебуває в глибокій кризі. Далеко не повністю справдилися ейфорійні сподівання восьмирічної давності. Криза ця зумовлена не лише об'єктивними чинниками, а й суб'єктивними. В країні поки що не знайшлося гідних і сильних лідерів, котрі б рішучими й професійно вивіреними діями розірвали пута економічного й духовного зубожіння народу. Правда, цей чинник теж можна розглядати як об'єктивний, бо протягом чотирьох століть в Україні різноманітні заїди або нищили, або підкуповували еліту нації. Ми лише нині поволі стаємо господарями своєї долі. Цей процес тривалий, болісний. Але він уже незворотний. І в цьому величезне досягнення років незалежності України. Треба лише озирнутися на десятиліття назад, і ми легко збагнемо, яку прірву вже перескочили.

На моє глибоке переконання, українську політику в Україні сьогодні можна побачити не у Верховній Раді, не в уряді, не в політичних партіях, бо вони переважно не творять її, а займаються нею. Українська політика сьогодні витворюється в університетах. І наскільки ви, студенти, станете свідомими її носіями, настільки рішучими будуть зміни в нашому житті. Готуйте себе до цього. Це зовсім не означає, що всі ви в майбутньому повинні стати професійними політиками. Ви повинні стати професіоналами у своїй справі. Ви повинні стати свідомими громадянами прекрасної держави - України. Від вас залежить, чи будете ви і ваші діти жити заможнo і незалежно. Від вас залежить, чи збережеться для ваших правнуків українська мова, українська культура. Від вас залежить, чи сама природа виживе в умовах нещадної і бездумної її експлуатації людиною.

Держайте, вчіться, кохайте і радійте життю!

2000-2001 н. р.

Ось так помалу, не поспішаючи, й підійшло людство до самого кінця ХХ століття, до грані між другим і третім тисячоліттями. Але людство лишилося й лишиться завжди молодим. У своєму юному дерзанні, яке найдосконаліше уособлюють студенти, воно безкінечно повторюватиме помилки прапращурів, але щоразу намагатиметься докопатися глибин Істини. І часом уявлятиметься, от-от осягне заманливо-притягальну сутність Істини. Окремій людині у якийсь момент навіть може здатися,

що лишилося простягти руку, і не просто перо невловимої Жарптиці ляже на долоню, а й уся вона постане у своїй сліпучій красі. Але саме тоді приходить усвідомлення, що багато позірних цінностей насправді не є ніякими цінностями, що Істина перебуває не назовні, що вона десь у глибинах твого людського ества, в енергетиці твоєї душі. Для істот нищих це означає крах, під ними провалюється чорна безодня безвісти й відчаю. Людям же, для яких, за словами класика, моральний імператив у душі й зоряне небо над головою завжди лишалися непроминушими цінностями, Істина відкривається у своїй вічній величі й незбагненності, у вірі в можуть волі й діянь Творця.

...Але людство все одно залишається молодим. І знову й знову прагне дійти незвіданих глибин.

Цього року зі стін Університету «Києво-Могилянська академія» востаннє вийшли випускники, які можуть сказати, що закінчили його в другому тисячолітті.

Цього ж таки року до нас прийшли нові спудеї, які зможуть сказати, що вони вступили до НаУКМА ще в другому тисячолітті.

У космічному плинні перехід із одного тисячоліття в інше нічого не означає, його просто не існує. В житті ж людини, в розвитку нації, в бутті людства в цілому - це символічний і хвилюючий момент. Дуже небагатьом поколінням пощастило жити на такому символічному зламі часу. Останнє тисячоліття не було надто прихильним до українського народу, хоча саме наприкінці його все-таки була здобута наша незалежність. Тому є вагомі підстави для оптимістичного погляду в майбутнє - ми маємо змогу його творити своїми руками. Кожен - якщо він реалізує свою особистість.

Найжахливіше, що не дає людині стати Людиною, - задрість і страх. Але той, хто збагне свою самоцінність і неповторність, стає особистістю, яка невіддільна задрощам. Особистість же позбувається страху, і тоді вона здатна на великі вчинки. І тільки тоді. Бо відомо, що прогрес неможливий там, де страх перед наслідками сильніший від любові до Істини.

І лише в одному ніхто не має права позбутися страху:

**Людині бійся душу ошукать,
бо в цьому схибиш - то уже навіки...**

Так це означила наша геніальна сучасниця Ліна Костенко.

Я бажаю всім спудеям, усім моїм колегам натхнення й успіхів, щастя, здоров'я, любові та благополуччя. З новим навчальним роком, з новими успіхами й досягненнями!

2001-2002 н. р.

Незвичайні випускники вийшли цього року зі стін Києво-Могилянської академії - це перші наші вихованці, які одержали дипломи НаУКМА у XXI столітті.

Але й зараховані до НаУКМА вступники 2001 року теж незвичайні - перші спудеї третього тисячоліття. Вони особливі ще й тому, що представляють покоління українців, яке в рік проголошення Незалежності пішло до школи і здобуло середню освіту вже в новій державі.

Прийшли ви до нас, дорогі першокурсники, в непросту для України добу. Останнє десятиліття залишиться в нашій історії, з одного боку, як час невикористаних можливостей, а з другого - як час колосальних змін у суспільному житті нації, що чотири століття зазнавала постійного гноблення, але вижила і посправжньому почала розбудову власної держави.

Цього року кожний патріот України зрозумів, як багато може зробити національно відповідальний уряд, а не уряд хапуг і сірої посередності. Кабінет Міністрів Віктора Ющенка зробив за півтора року більше для блага України, ніж усі попередні уряди разом узяті.

Цього року кожний патріот України зрозумів також, наскільки небезпечно, загрозливе для майбуття об'єднання антиукраїнських сил, сил навіть ідеологічно антагоністичних, але стирлованих ненавистю до України вільної, заможної, сильної. Падіння уряду Ющенка це засвідчує. Звичайно, з цього не треба робити трагедії. Зрештою, й несподіванки тут немає - розв'язка, зрежисирована антиукраїнськими силами, не несе інтриги. Вона логічна.

Завжди краще тимчасова поразка, ніж тимчасова перемога. А поразка демократії в нашій країні, справді, тимчасова. І саме тому, що незабаром прийдуть до влади інші люди. Люди, не обтяжені ментальними хворобами тоталітарного минулого. Люди, для яких незалежність буде потрібна, як повітря. Люди, які з гордістю називатимуть себе українцями. Люди, які здобули високу освіту, а не куплений диплом, які увібрали в свою душу духовну спадщину предків. І це будете ви, сьогоднішні спудеї. В найближчі ж роки на вас чекає напружена робота, радість відкриття нових знань, тремтливий доторк до вічного мистецтва, щастя спілкуватися з умудреними професорами, закоханість, сила справжньої дружби...

Хай вам щастить у цьому. Набирайтеся мудрості й мужності, ніжності й сили. Ми віримо у вас.

2002-2003 н. р.

Відроджена Академія - Національний університет «Києво-Могилянська академія» - вступає в своє друге десятиліття. Для вищого навчального закладу це зовсім незначний часовий проміжок, але, з іншого боку, за десять років пройдено відстань, на яку інші можуть витратити століття. Ми завоювали високий авторитет в Україні. Нас знають у багатьох країнах. Сформовано потужний професорсько-викладацький склад. Система вступного тестування апробована, удосконалена й утверджена - навряд чи нині в Україні є оптимальніший і чесніший спосіб відбрати найздібніших молодих людей. Створено модерну навчальну інфраструктуру. Розроблено і впроваджено оригінальні освітні програми, часто такі, що не мають аналогів в Україні. Наші випускники успішно ввійшли в ринок праці, за ними «полюють» роботодавці. Духовна аура давньої Академії послідовно й ненастанно збагачується.

На щастя, ми не зупиняємося. Пошук триває. Цього року ми дозволили абітурієнтам нараз вступати на дві різні спеціальності. А наступного року спробуємо організувати прийом студентів просто до Університету - одночасно на будь-які спеціальності. Нині ми починаємо створення інститутів усередині університету, що дасть змогу ще більше поглибити зв'язок наукових досліджень із навчальним процесом.

В умовах сучасної України, коли в останні роки відбувся відхід від національних цінностей, коли заохочувалися посередність і догідливість, коли процвітали лицемірство і цинізм, не просто лишатися на позиціях вірності ідеалам просвітництва та гуманізму, ідеалам пошуку істини, ідеалам демократії. Я пишаюся тим, що колектив НаУКМА ніколи не зрадив собі, не пішов на поклін до власть імущих і до «казнокрадущих».

Багатьох дивують, а багатьох і дратують наші успіхи. «Як це в них виходить?» - не раз крізь показну прихильність відчуваю заздрісно-похмуре запитання. Виходить у нас, бо ми працюємо чесно і знаємо, чого хочемо. Ми вистраждали свій ідеал університету.

Людину можна навчити майже всього. Глухого - співати. Сліпого - малювати. Мавпу - математики. Навіть дурного і непорядного можна навчити прикидатися політичним і громадським діячем.

Неси́ла тут лише щодо двох речей.

Неможливо навчити таланта. Це світлий дар Божий, який кожному з нас дається незбагненною вищою і віщою силою. Але

далеко не кожен усвідомить свій талант навіть упродовж цілого життя. І тому на світі так багато нещасних, безталанних людей.

Неможливо навчити любити свободу. Скільки не розповідай рабові про прекрасний смак свободи, він цього не збагне. Скільки теорій не вибудовуй, скільки прикладів із минулого не наводь, - це не виявиться ефективним.

Отож немислимо навчити людину цих двох речей.

Проте тільки в університеті можна створити живу атмосферу, в якій людина відчує свій талант, збагне єдино можливу «сродність» (за Сковородою) своєї душі до певного способу життя і до загальнолюдських цінностей.

І тільки в університеті можна створити умови, за яких людина вільно вдихне почуття свободи, прийме його як самодостатню й нічим не замінну внутрішню потребу. Подібно - пуп'янок троянди невідхильно вибухає квіткою.

Це великі ідеали університету. І ми йдемо до них послідовно, наполегливо й неспішно. Хай нам усім щастить у цьому.

2003-2004 н. р.

Мало хто не погодиться з афоризмом, що владу беруть силою, а утримують мудрістю. Сила українського духу, що впродовж багатьох століть живила боротьбу нашого народу за незалежність, дала нам державу. Даремно дехто силкується довести, що вона з'явилася раптово навіть для самих українців — як неочікуваний подарунок. Мільйони загинули за це, і боротьба триває. Моє покоління прийняло в свою душу слова Василя Симоненка:

**Україно! Ти моя молитва,
Ти моя розпука світова.
Гримотить над свігом люта битва
За твоє життя, твої права.**

Ми боролися, як могли, за створення нашої незалежної держави, але Україну, про яку ми мріємо, збудують і розвиватимуть молоді люди. Дати їм освіту світового рівня є одним з найважливіших завдань. Про це дбає досвідчений і висококваліфікований колектив педагогів відродженої Києво-Могилянської академії. Уже понад дві тисячі наших випускників активно працюють над розбудовою себе і своєї держави в динамічному контексті загальносвітового поступу. Вони успішні й швидко набирають силу мудрості. Приємно чути захоплені відгуки про них як в

Україні, так і за кордоном. Приміром, професори Манчестерського університету Майкл Керфурт та Дейвід Поттедж так схарактеризували спудеїв НаУКМА: «Вони розумні й творчі, не зашорені "правильними" ідеями, вміють аналізувати будь-яку ситуацію й знаходити варіанти виходу. В цьому відчувається виразний вплив філософії навчання в НаУКМА».

У нашому Університеті особистість стоїть на пріоритетному місці, загальнолюдські ідеали досягаються через реалізацію національної ідеї, постулати гуманізму є незаперечними.

У 2003 році ми детально аналізували свої досягнення й прорахунки. У перебігу віртуального інтернет-форуму з обговорення актуальних шляхів розвитку НаУКМА, в якому взяло участь понад 60 могилянців, було заторкнuto багато животрепетних проблем і запропоновано шляхи їх вирішення. Це в цілому й визначило обриси стратегічного плану становлення НаУКМА. Його дороговказами є:

- акцент на підвищенні якості навчального процесу й реального його поєднання з науковою діяльністю;
- розвиток інфраструктур, необхідних для забезпечення цього основного завдання НаУКМА;
- здобуття максимально можливої фінансової та педагогічної незалежності й формальне закріплення цього в Україні;
- формальне визнання НаУКМА міжнародними професійними освітніми асоціаціями, відомими університетами тощо.

Уточнено визначальні орієнтири:

Місія — сприяти самореалізації спудеїв, викладачів, працівників НаУКМА та творенню високоосвіченої, національно свідомої особистості, здатної незалежно мислити й діяти згідно з принципами добра та справедливості.

Мета — надавати сучасну освіту шляхом вільного творчого навчання та спрямування наукової діяльності відповідно до суспільних потреб, зумовлених розвитком української держави, науки, економіки та культури, а також глобальними процесами розвитку людської цивілізації.

У рамках віртуального форуму 2003 року одна з учасниць, окреслюючи небезпеки для НаУКМА, порівняла його з прекрасним замком, збудованим на піщаному острові, який розмивають хвилі різноманітних постанов і наказів. Хвилі, спричинені непевністю перехідного періоду і загальмованістю реформування української освіти. Ми довели ефективність нашої педагогічної

концепції. І не відступимося від неї ні за яких обставин. Певен, що прогрес не можна зупинити. Попереду - розквіт освітньої системи. Відроджена святиня українського народу - Києво-Могилянська академія - відіграє в цьому провідну роль.

Є час розкидати каміння і час збирати каміння. Отож сьогодні ми повинні зібрати розкидане й зміцнити наш острів, щоб ніякі політичні хвилі йому не були загрозою. І ми це здійснимо.

Я особливо звертаюся до спудеїв. Дуже швидко прийде час відповідальності. Поки що ви маєте право запитувати у своїх батьків: а що ви зробили для України? Ми зробили, що могли, - ми виборили державу. Та коли я сьогодні читаю рвійно-болючі рядки Почесного професора НаУКМА Дмитра Павличка, то з гіркотою розумію, що це вже й молодого покоління стосується, може навіть насамперед молодого покоління:

**Чи ти ще вільна, Україно,
Чи вже під владою хахла
Своє — державне, Боже віно
За жменю злата віддала?
Ненавиджу твою покору,
Присяги Кобзарю криві,
Забудькувату душу хвору,
Під ноги стелену Москві!
Не йди в обійми розпростерті
В підступний азіатський край,
Благаю, як своєї смерті,
Дай ще пожити, не вбивай!
А коли ні, то проклятьбою
Розбий мене об скельну креш,
Щоб я не бачив, як рабою
Ти знову станеш і помреш.**

Пам'ятайте, пройде не так багато часу і вже **ваші діти запитають**: а що ви зробили?

2004-2005 н. р.

Тринадцятий академічний рік у НаУКМА матиме свої особливості, які істотно відрізнятимуть його від усіх попередніх. Ми фактично виконали стратегічний план відродження Києво-Могилянської академії, розроблений 1992 р. Висока якість освіти, сучасні підходи до побудови навчальних планів і програм, залучення найкращих учених-викладачів до студентських

аудиторій, лабораторій, дискусійних клубів, спонукання до саморозвитку особистості, створення умов для свободи мислення і дій, активна позиція державотворення - все це характеризує відроджену Києво-Могилянську академію від часу її постання як сучасного університету в 1992 році, включно з відновленням деяких її традицій, серед яких чільне місце посідає впровадження елементів вільного творчого навчання (сучасною англійською мовою - Liberal Arts Education).

Тепер ми переходимо до наступного етапу розвитку - утвердження нашого університету як науково-навчального закладу, з відчутним наголосом на «науково».

Перед людством у цілому і перед кожним із нас зокрема нині постають архіскладні завдання в динамічному й химерному переплетенні найвищих досягнень людського генія і численних пороків та бід, породжених неоднозначністю, різноцінністю наслідків цивілізаційних і глобалізаційних процесів. Особливо болісно це відчувається у країнах, що переживають складні трансформаційні періоди своєї історії. І саме тоді особливо зростає роль освіти задля збереження нації та природного середовища, в якому вона є життєспроможною. Цьому й присвячується Національний університет «Києво-Могилянська академія». Середовище поза НаУКМА в багатьох аспектах несприятливе для збереження і примноження духовних цінностей, вироблених століттями, але нехтуваних нині нерозважливими й зухвалими сучасниками. Проте справжні цінності незнищимі, що й довела понад десятилітня історія відродження КМА під гаслом «Час плинний - Києво-Могилянська академія вічна».

Реалізація першого стратегічного плану розвитку НаУКМА дозволила нам збудувати університет, авторитетний як в Україні, так і за кордоном. Ми пішли шляхом запровадження освітніх інноваційних технологій, створення умов для прозорого й чесного відбору студентів, залучення найкращих викладацьких сил, розбудови навчальних та соціально-побутових інфраструктур, підтримки особистісного начала кожного суб'єкта навчального процесу, послідовного утвердження державницького підходу в усіх сферах діяльності, відродження неперехідних традицій давньої Києво-Могилянської академії. І тому заклали міцний підмурівок установи, де утверджуються інтелект, мораль, патріотизм і відкритість до світу.

Могилянські традиції довели свою силу й міць. НаУКМА постала на твердому ґрунті, незважаючи на труднощі нашого

часу, незважаючи на те, що сьогоднішні обставини значно відрізняються від обставин XVII-XVIII століть. Інтенсивне зростання університету, часто з випередженням прогнозованих темпів, вимагає уточнення наших орієнтирів, чіткого окреслення сьогоднішньої місії та мети НаУКМА, розуміння складності зовнішнього середовища і потреб молодого покоління українців, яке виросло вже в суперечливих умовах становлення незалежної держави. Нам необхідно чітко спланувати свої дії на наступне десятиліття, щоб і надалі зміцнювати потужність і авторитет НаУКМА як сучасного науково-навчального комплексу, що притягає найдостойніших учених і викладачів для плідної співпраці з найталановитішими представниками молодого покоління українців - з метою розвитку здібностей кожної особистості, підготовки студентів до майбутньої ефективної діяльності у різних сферах сучасного життя.

Актуальні стратегічні ініціативи НаУКМА базуються на розумінні призначення для сьогоднішньої України найдавнішої вищої школи Східної Європи. Вони випливають із бачення нашої місії та мети.

Новий стратегічний план розвитку ґрунтується на передумові здобуття від держави для НаУКМА статусу експериментального центру випробування інноваційних освітніх технологій та методів поєднання навчального процесу з актуальними науковими дослідженнями і поширення досвіду серед ВЗО України.

Крім цього, 2004 рік є переломним і в політичній історії України. Від нас усіх залежить, чи вдасться нам обрати президента, гідного великого народу. Ми повинні збудувати Нашу Україну, а не їхній рай для олігархів і кримінальних авторитетів, на грудях яких красуються державні відзнаки.

Будьте мудрими! Будьте пильними! І ми досягнемо наших високих цілей.

2005-2006 н. р.

Так випало, що останні десять років НаУКМА перебував у послідовній і досить жорсткій опозиції до кучмістського режиму. Це було непросто, адже тодішні можновладці всіляко дискримінували наш університет, проте не змогли його принизити чи паралізувати. Залякування, погрози, провокації, чиновницька сваволя, недофінансування... Апофеозом цього тиску стали арешт студентів-могилянців, членів «Пори», та спроба

проведення в НаУКМА несанкціонованих обшуків 17 жовтня 2004 року з метою дискредитації навчального закладу, який своєю свободолюбністю й твердою державницькою позицією викликав неприховану злобу антиукраїнських сил. Однак і це наштовхнулося на рішучу відсіч - спершу адміністрація не дозволила антизаконних дій прибулих до Академії «правоохоронців», а потім студенти провели попереджувальний страйк 27 жовтня.

Український народ явив світові небачену згуртованість і відданість ідеалам, до яких його вели цілі століття найкращі сини та дочки нації. Для багатьох це стало несподіванкою, відкриттям. Проте в Україні, особливо серед молодого покоління, це сприймалося природно - як дихання.

Молодь заявила: «Ми йдемо!» І ніякі Кучми, Медведчуки, Табачники, Януковичі й Білоконі не здатні були її зупинити! В авангарді цього руху й стала Києво-Могилянська академія. Наш перший в Україні політичний страйк, який тривав 17 днів, підняв мільйони людей, а особливо надихнув українське студентство. Енергія, що накопичувалася століттями, вивільнилася завдяки самоідентифікації нової української політичної нації протягом останніх п'ятнадцяти років. Якщо порівняти адресацію виборчої кампанії основних претендентів на президентську посаду, то побачимо, що Віктор Янукович орієнтувався на зденаціоналізовану й люмпенізовану частину українців, а то й просто на людей, уведених в оману соціальною демагогією. Спрямування кампанії Віктора Ющенка було саме на національно свідомих представників народу, на найосвіченішу його частину. І вона виявилася і численнішою, і стійкішою в переконаннях.

Студенти вже відіграли видатну роль у відродженні української державності в 1990 р. - так звана Студентська українська революція на граніті. Чим же відрізнявся Майдан 2004 року від тих подій п'ятнадцятирічної давності? Тоді студенти, які поставили намети на київській площі Жовтневої революції, фактично зверталися до своїх батьків, до старших, до депутатів Верховної Ради з проханням змінити ситуацію - зняти прем'єр-міністра тощо. Під час Помаранчевої революції студенти, особливо зорганізовані в Громадянській кампанії «Пора» (де чільну роль відігравали саме киевомогилянці), не просили - вони прийшли самі змінити владу й передати її до рук

українських патріотів. Тепер уже старші люди з надією дивилися на молодь і просили її змінити життя. Себто йдеться про кардинально іншу ситуацію.

Усі ми горді, що саме в стінах Києво-Могилянської академії вперше прозвучало гасло: «Нас разом багато і нас не подолати!» Це було ще тоді, 27 жовтня, перед першим туром голосування, коли всі студенти, разом з професорами, взявшись за руки, огорнули живим ланцюгом свою alma mater і не дозволили зробити в ній несанкціонований обшук, яким влада намагалася залякати непокірну, українську за незборимим духом Могилянку.

Для кожного студента, кожного співробітника НаУКМА, мабуть, ті буремні, тривожні й прекрасні дні нашої борні за Свободу залишаться чи не найщасливішими в житті. Це було велике завдання, це була світла мета. Проте й будні, що прийшли по перемозі, поставили завдання не меншої ваги. Сьогодні Києво-Могилянська академія живе звичним академічним життям. Ми завважуємо свої успіхи, але маємо нові, дуже амбітні плани. За мету поставлено протягом наступних десяти років увійти в число п'ятдесяти найкращих університетів світу. Завдання це складне, адже сьогодні за світовим рейтингом університетів жоден український навчальний заклад не входить навіть до числа п'ятиста найкращих... Проте ми знаємо, що нам треба зробити, аби досягти поставленої мети. На останній Академічній конференції НаУКМА затверджено стратегічний план розвитку університету до 2015 року. Ми переходимо до інтенсифікації наукової діяльності у гармонійній єдності з навчальним процесом. Це непростий і фінансово-місткий шлях розвитку, але він - невідхильний, якщо ми прагнемо здобути заплановані вершини.

І ми їх здобудемо! Головне - не забувати, що все визначає якість і фаховість у виконанні будь-якого завдання. Ми перемогли в Помаранчевій революції, тому що були натхненні й талановиті не просто у скандуванні, а й у глибинному дотриманні гасла «Нас разом багато і нас не подолати». Але вже дуже скоро ми побачили, що примітивне, бездарне повторення того самісінького, дорогого нашим душам слогана опустило «Гринджоли» на двадцяте місце в конкурсі «Євробачення». Отже, попереду у нас багато роботи. І я бажаю професурі та спудеям НаУКМА натхненної і талановитої праці.

2006-2007 н. р.

П'ятнадцять літ нашого напруженого зростання, пошуку оптимальних шляхів організації навчального процесу, заснування наукових шкіл дали минулого року, так би мовити, «формальні» результати - НаУКМА прийнято до Європейської Асоціації Університетів, ми приєдналися до Болонського процесу, автономно підписавши (паралельно з Україною як державою) Magna Charta і ставши, таким чином, повноправним учасником цього руху. Києво-Могилянська Бізнес-Школа першою в Україні дістала безумовну європейську акредитацію, яку здійснює Центрально-Східна Асоціація Менеджменту. Це важливі знаки ствердження досягнень НаУКМА. Проте більше тішить навіть не саме визнання ефективності освітньої концепції, запропонованої нами в 1991 році, а те, що в Україні вже формується ядро вищих закладів освіти, які готові працювати на базі європейських принципів, готові брати повну відповідальність за свою діяльність, а не просто кивати на державу. З ініціативи НаУКМА створено Консорціум восьми університетів України, які запропонували уряду експериментальну програму з освітньої діяльності в умовах реальної університетської автономії. Це сприятиме ще потужнішому зростанню продуктивності нашої освітньої концепції. Сподіваюся, що цей експеримент розпочнеться найближчим часом, хоч як йому й противляться радянського штибу чиновники в кількох міністерствах, для котрих ми тоді виявимося зовсім поза межею адміністративного впливу...

Дуже важливим є початок зовнішнього тестування, що запроваджено цього року в частині шкіл України. В основу його покладено п'ятнадцятилітній досвід вступної кампанії в НаУКМА. Це вкрай необхідний захід загальнонаціонального масштабу.

Якщо ж говорити про впровадження в українських університетах болонських принципів, то практично всі вони працюють у НаУКМА від 1992 року. Кредитування курсів, рейтингова оцінка знань, надання студентам права реально формувати індивідуальний навчальний план за рахунок широких можливостей вибіркового курсів та гнучкої структури академічного року, заохочення до мобільності, коли йдеться про співпрацю із зарубіжними університетами, — все це діє у нас і дає вагомий результат. Ми підійшли до етапу мобільності всередині України, і то не задекларованої, а реальної. У травні 2006 року відбулася, через інтернет, перша лекція з НаУКМА для студентів нашої колишньої

філії, — Національного університету «Острозька академія». Уже в найближчі рік-два ми зможемо ефективно налагодити таке дистанційне навчання як у межах України, так і в співпраці з багатьма зарубіжними партнерами, відповідно зробивши доступними для якнайширшого кола студентів лекції відомих світових наукових авторитетів. Поступово, у співпраці з «Інфокомом» та за підтримки деяких міжнародних фондів, формується розгалужена комп'ютерна мережа НаУКМА. Це — як кровonosні судини. А серцем університету є наша бібліотека. Ми створили наповнену й ефективну ресурсну базу — Наукова бібліотека НаУКМА є членом Європейської Асоціації Дослідницьких Бібліотек, Української Бібліотечної Асоціації, координатором проекту INTAS «Електронна бібліотека», за яким не тільки спудеї НаУКМА, а й користувачі 251 бібліотеки України отримують доступ до електронних журналів та інших потужних світових інформаційних ресурсів. У цьому навчальному році стане до ладу новий корпус Бакалаврської бібліотеки, де в аурі історичного будинку створено оптимальні умови для навчання студентів.

Ці напрями нашої діяльності, як і багато інших, спрямовано на реалізацію нових стратегічних цілей, що їх ми бачимо перед собою. Стоїть завдання за десять років перетворити НаУКМА з навчально-наукового закладу, як ми себе позиціонували в перший період нашої діяльності, на науково-навчальний - з метою увійти в когорту найавторитетніших університетів світу. І це нам цілком під силу.

Я вітаю першокурсників і закликаю не забувати, в який заклад вони прийшли. Заклад, овіяний славою не лише видатних випускників XVII-XVIII століть, а й уже сучасних вихованців, які незупинно починають виходити на чільні позиції в українській політиці, економіці, науці та культурі. Заклад, в якому поєднується досвід відомих, досвідчених професорів і молодих дослідників (понад 40 випускників НаУКМА, захистивши дисертації, вже викладають у своїй alma mater). Заклад, який у перший же день Помаранчевої революції безальтернативно став на захист демократичних свобод. Заклад, який у сьогоднішніх умовах несамовитої агонії великодержавного російського шовінізму, що прагне знову принизити нашу мову, власне українську самоідентифікацію, залишається форпостом української духовності.

Я вітаю всіх із початком нового академічного року і переконалий, що цілі, які ми собі ставимо, безумовно будуть досягнені. Нашими спільними зусиллями.

2007-2008 н. р.

Дорогі Могілянці!

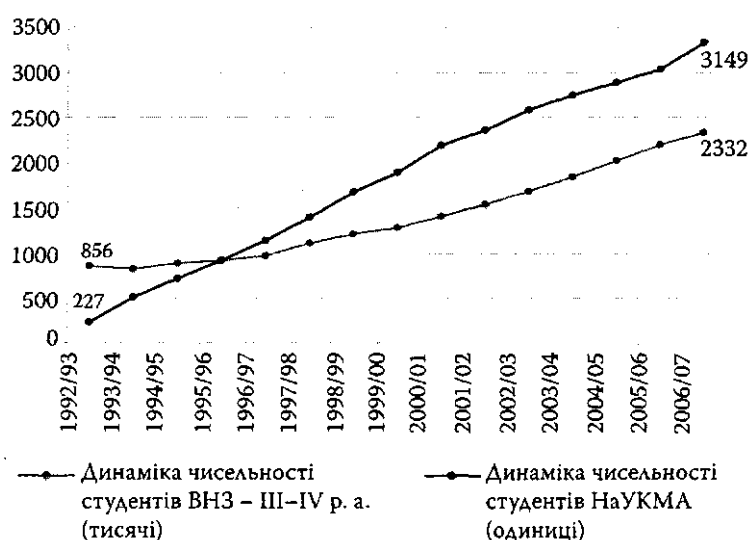
Від 2004 року ми з вами визначили стратегію розвитку на найближчі 12 років і намагаємося неухильно рухатися до поставленої мети. Наші успіхи гідно відзначені у рейтинговій оцінці ВНЗ за 2006 рік, проведеної міністерством освіти і науки України та різними недержавними структурами. Ми посідаємо 2-3 місця, а що стосується бізнес-школи НаУКМА, то вона є безперечним лідером у своїй галузі. Звісно, враховуючи наш тінейджерський вік, це непогано. Проте з огляду на наші амбітні заявки, виставлені три роки тому, - увійти до п'ятдесяти кращих університетів світу - тут у нас ще багато роботи. Ви пригадуєте, що в наших планах важлива роль у досягненні цієї мети відводилася бажанню держави мати університет світового рівня і визнання. Якщо наші сьогоднішні успіхи, можна твердити, досягнуті без належної допомоги держави і навіть у багатьох моментах всупереч її прохолодному ставленню до НаУКМА, то реалізувати нові прагнення різкого поліпшення якості всіх сфер діяльності НаУКМА без зацікавленої підтримки держави не вдасться. Поки що уряди, які змінювалися після Помаранчевої революції, не зацікавилися нашими пропозиціями. Проте ми продовжуємо свій рух уперед, і повинні самостійно знайти креативні шляхи досягнення мети.

Перед нами, як і завжди, стоять дуже важливі завдання. І найголовніше, щоб ми всі навчальні програми розвинули до рівня кращих європейських зразків. Щоб зміст і структура навчальних програм «упліталися» в фундаментальні та прикладні наукові дослідження одночасно з чітким відстеженням й урахуванням важливих подій у суспільному житті й на ринку праці.

Наше головне гасло - інтенсифікація й інноваційний розвиток науково-навчального процесу. Цьому має підпорядковуватися вся наша діяльність. Ми повинні остаточно усвідомити, що живемо в ринкових умовах, і тільки високоякісні освітні послуги мають реальну цінність. Лише це може бути потужним фундаментом виконання завдань, які ми перед собою ставимо.

Ставку слід робити на могилянських випусників, які бачать у НаУКМА перспективи для реалізації власних творчих амбіцій. Ми повинні всіляко підтримувати студентські ініціативи, готувати кадри для себе. Необхідно омолоджувати й адміністративний склад НаУКМА.

Таблиця, наведена нижче, цікаво відображає динаміку чисельності студентів в Україні в цілому і в НаУКМА. Ми почали з 227 перших студентів у 1992 році і в завершеному 2006/07 академічному році мали вже 3149 спудеїв.

Порівняння динаміки процесу свідчить про те, що ми розвивалися значно екстенсивніше, ніж українська освіта в цілому, хоч, мабуть, у нас не було іншого варіанта росту. Тому я знову наголошую: якість і ще раз якість.

Причому якість ми повинні розглядати в цьому контексті не лише із суто технологічного погляду. Є й глобальний вимір сукупності наших дій, які дали нам змогу створити саме такий університет - з усіма його плюсами й проблемами. Незрідка ми не помічаємо цього, бо кожен день розпоршує увагу на деталі та частковості. І хоча, за відомим висловом Гете, чорт ховається саме в деталях, не завадить приглядатися й до цілісності створеної нами

інституції. А її часом збоку видно виразніше, ніж ізсередини. Відома стаття Інокентія Андреева «Русская речь как щит и меч», поширена через *Агентство Печати Новости* наприкінці минулого року, досить симптоматична в цьому плані. Автор виразно бачить, в який спосіб Україна може позбутися комплексу меншовартості, що насаджувався сусідньою імперською нацією кілька століть. Він розуміє, що затримання російської мови як панівної не лише негативно позначається на розвитку української культури, а й відкидає назад у минуле українців як націю державотворячу, як націю політичну, як націю європейську. Він прекрасно усвідомлює, що боротьба (і треба сказати - на сьогодні досить успішна) проти впровадження української мови в усі сфери нашого життя означає зовсім не захист російської мови, яка цього навряд чи потребує, а насамперед боротьбу проти впливу «розвинених гуманітарно-політичних структур країн Заходу». «В настоящее время, - веде російський аналітик, — на Украине осуществляется проект, который способен, в перспективе, свести на нет русское влияние в интеллектуальной сфере. Это проект Киево-Могилянской Академии. Преподавание в этом ВУЗе ведётся на украинском и английском языках. **Качественное обучение английскому языку даёт возможность в принципе не обращаться к русскому культурному фонду, что выводит развитие всех передовых дисциплин из русла развития постсоветской науки** и переводит их в развитие современных интеллектуальных течений Запада». Так ось що лякає теоретиків і практиків боротьби за російську мову, якій нічого в Україні не загрожує, де вона агресивно домінує, - лякає сутність - «сучасні інтелектуальні течії Заходу». Назад - у ЄЕП! Дайош Верку Сердючку!

НаУКМА справді зробив багато і робить багато, щоб не сталося такого відходу назад. Цьому, до певної міри, заперукою є наші випускники - 3715 бакалаврів, 698 спеціалістів, 2028 магістрів, 185 аспірантів і 16 докторантів.

Гадаю, ми повинні показувати й те, як в установі, що зазнала неповоротного інтелектуального впливу світової культури, відбувається зміна поколінь професорсько-викладацького складу й менеджменту. 11 вересня 1990 року в орендованій тоді нами аудиторії № 25 теперішньої

Бурси вперше прозвучала заява Української Наукової Асоціації, віце-президентом якої я на той час був, - про необхідність відродити Києво-Могилянську академію. Сімнадцять літ - достатньо великий термін у житті людини, хоча для університету це лише самий початок. І саме тому я прийняв рішення про проведення виборів нового президента НаУКМА: Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Я бажаю успіхів новому президентові. Я вірю в світлу долю Національного університету «Києво-Могилянська академія»!